

Koersdocument Wijkvernieuwing Beijum

“Beijum: “Het beste van stad en ommeland”

15 januari 2018

In opdracht van:

Woord vooraf

In dit Koersdocument Wijkvernieuwing Beijum leest u de stand van zaken van de wijkvernieuwing in Beijum per 1 januari 2018. Met de benoemde projecten en maatregelen voor de jaarschijf 2018 willen we alvast van start gaan. Het komende half jaar werken we dit koersdocument uit in een meerjarenprogramma voor de komende vijf à tien jaar op basis van een viertal gezamenlijke doelstellingen van de gemeente en de betrokken woningcorporaties:

1. Vitale, leefbare wijken met gezonde, weerbare bewoners.
2. Een ongedeelde stad met een gedifferentieerde woningvoorraad en een aantrekkelijke woonomgeving.
3. Betaalbare woningen.
4. Een duurzaam woningbestand.

Wijkvernieuwing is nooit af. Het is een proces van meerdere jaren tot decennia waarbij gezamenlijke ambities en inzichten telkens worden getoetst aan de actuele, sociale en ruimtelijke opgaven, de staat van de woningen en de kwaliteit van de leefomgeving en de openbare ruimte. Het Koersdocument Wijkvernieuwing laat zien wat de meerwaarde is van een integrale aanpak waarbij de sociale en fysieke wijkvernieuwing hand in hand gaan. Hiermee geven we onze wijken samen nieuw perspectief en kunnen we de benodigde investeringen beter ramen, op elkaar afstemmen en focus aanbrengen. Versterking van de eigen regie van bewoners is daarbij cruciaal voor het welslagen van de aanpak. Dat is in een notendop Wijkvernieuwing 3.0.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Analyse en ambitie → Waarom	6
3 Doelen en programma → Hoe + wat	15
4 Aanpak en organisatie	25
5 Vervolg	29
Bijlage 1 Veiligheid	31

1 Inleiding

Inleiding

Gemeente Groningen en de gezamenlijke woningcorporaties hebben hun ambitie uitgesproken over een gebieds-/wijkgerichte aanpak:

“We willen verzorgde en vitale wijken, waar mensen met plezier wonen en zich om hun woonomgeving bekommeren. We streven naar een ongedeelde, inclusieve stad, waarin burgers een actieve rol spelen.”

Vanuit deze gezamenlijke ambitie zijn in eerste instantie vier wijken aangewezen waarin verbetering van de woonkwaliteit en leefbaarheid het meest noodzakelijk is. Deze wijken zijn Beijum, Selwerd, De Wijert en Indische Buurt/De Hoogte. In deze wijken stellen gemeente en corporaties samen een nieuw wijkvernieuwingsplan op, waarbij de partijen investeringen en projecten op elkaar afstemmen.

Uitgangspunt is om met inzet van middelen vanuit het stedelijk investeringsfonds gerichte investeringen te doen op het gebied van leefbaarheid, woonomgeving en voorzieningen in de wijk in samenhang met investeringen van de corporaties in hun bezit (verduurzaming, leefbaarheid, grootschalig onderhoud), investeringen van andere eigenaren in de wijken en initiatieven vanuit gebiedsgericht werken en maatregelen in het sociale domein, waaronder de Wij-teams.

In het verleden zijn ook wijkvernieuwingstrajecten gestart in Beijum. In 2003 is gestart met een tienjarige aanpak gericht op de sociale vernieuwing in Beijum Oost. Daarnaast zijn, vanuit het Nieuw Lokaal Akkoord en in breed overleg met betrokken partijen, diverse projecten geïnitieerd. Deze trajecten hebben er toe geleid dat de overlast in de wijk is afgenomen en het gevoel van veiligheid is toegenomen.

Beijum heeft echter nog steeds grote opgaves. Ten opzichte van het stedelijk gemiddelde scoort Beijum slechter zowel op sociaal economisch vlak als op fysieke leefomgeving (met name de woonomgeving). Daarnaast is de mate van overlast door jongeren, die wordt ervaren, relatief hoog en is de score op onveiligheidsgevoelens ook relatief hoog.

In 2011 is daarom gestart met de heerdenaanpak, een aanpak die uitgaat van ontwikkelend beheren en waarbij gemeente, corporaties, WIJ Beijum, politie en bewoners gezamenlijk fysieke en sociale zaken aanpakken op het terrein van ondermeer inrichting openbare ruimte, verkeersveiligheid, de woningen, jongerenoverlast, betaalbaarheid etc.

Met de wijkvernieuwing in Beijum willen we deze aanpak doorzetten en tegelijkertijd werken aan nieuwe werkwijzen en nieuwe samenwerkingsverbanden.

Afgelopen periode zijn in overleg met diverse partijen een analyse, stip op de horizon, doelen in een eerste aanzet tot een programma uitgewerkt. Echter, we zijn er nog niet. De komende maanden gaan we verder met het betrekken van meerdere partijen en hun verdere input op het programma. Voor de zomer wordt er een uitvoeringsprogramma opgesteld voor de komende 5 tot 10 jaar.

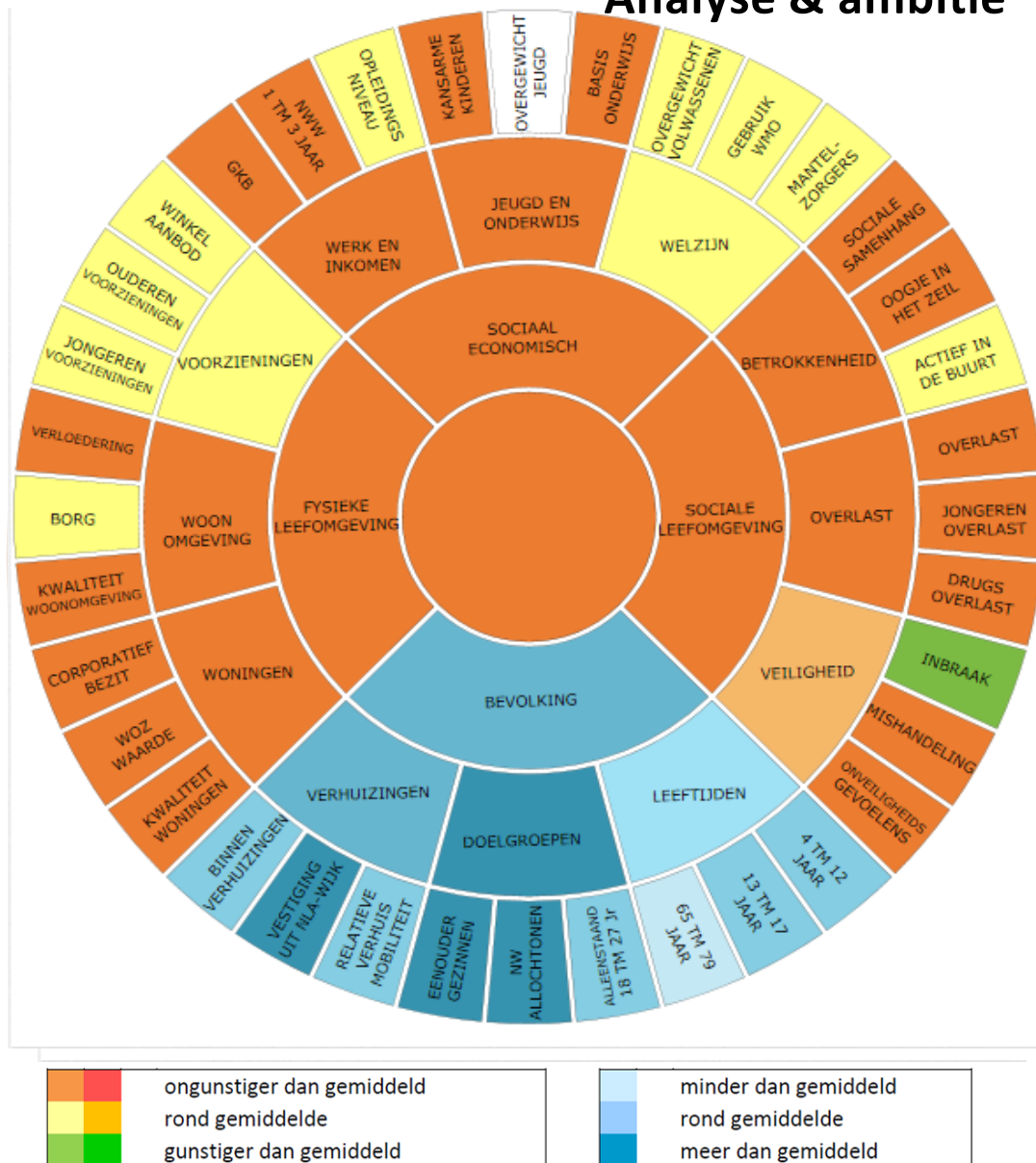
2 Analyse & ambitie

Analyse – sociaal

Beijum is een geliefde wijk bij een groot deel van de bewoners en men wil er graag oud worden. Over een aantal jaren gaat ook Beijum vergrijzen en zijn er op termijn onvoldoende woningen geschikt voor ouderen. Een groot deel van de bewoners heeft te kampen met armoedeproblematiek en eenzaamheid, er is een relatief hoge werkloosheid en een deel van de jeugd groeit op vanuit een achterstandsituatie. In een groot deel van het corporatief bezit, maar ook een deel van de particuliere voorraad is sprake van een sterke concentratie van kwetsbare en kansarme groepen waaronder relatief veel eenoudergezinnen. Uit recent woonlastenonderzoek onder de huurders van Patrimonium blijkt een groot aantal huurders nauwelijks rond te kunnen komen. Men schat in dat dit beeld onder de huurders van Nijestee en de Huismeesters hetzelfde zal zijn. Bij de inrichting van de wijk is rekening gehouden met veel voorzieningen voor jonge kinderen en onvoldoende voor de oudere jeugd. Er is wel een jongerenvoorziening maar slechts een beperkt deel van de jongeren trekt hier naar toe. Het gevolg is dat groepen jongeren door de wijk zwerven en zorgen voor overlast.

In een aantal heerden met concentratie van kwetsbare en kansarme groepen treffen we ook drugsgerelateerde problemen, intimidatie en onveiligheidsgevoelens en soms jongerenoverlast. Deze heerden kennen een hoge doorstroming en bewoners met een beter perspectief vertrekken weer zo snel mogelijk. Ondanks eerdere sociale en fysieke inspanningen, ten tijde van de sociale vernieuwing en de in 2011 gestarte heerdanaanpak, blijkt deze problematiek hardnekkig.

Analyse & ambitie

* Het wijkkompas voor Beijum hierboven geeft een samenvattend beeld van de sterke punten en verbeterpunten voor de wijk.

Analyse – sociaal

Veiligheid

Uit het wijkkompas blijkt er een relatief hoge score op onveiligheidsgevoelens. Daarnaast zijn er ook een aantal aandachtspunten die gerelateerd zijn aan (objectieve) veiligheid. Het gaat hierbij om: diefstal uit woning en auto, jeugdoverlast en mishandeling. Het veiligheidsgevoel dat wordt ervaren wordt beïnvloed door persoonlijke factoren, algemeen maatschappelijke ontwikkelingen en de leefomgeving. Dit wordt uitgelegd in bijlage 1 Veiligheid.

Er vindt een nadere analyse op de bovenstaande onderwerpen plaats zodat kan worden bepaald of extra interventies nodig zijn.

Maatschappelijke accommodaties.

In Beijum zijn een drietal buurtaccommodaties, het Heerdenhoes, de Kleihorn en een jongerencentrum 't Trefpunt, die diverse activiteiten organiseren. Het Heerdenhoes en de Kleihorn gaan in 2019 gezamenlijk als één buurtaccommodatie naar het Derdengebouw aan Winkelplein Oost. Daarnaast fungeert Bij Bosschart ook als ontmoetingsplek voor ouderen.

Bewonersorganisatie en initiatieven

Er is al jarenlang een bewonersorganisatie actief in Beijum, Bewoners Organisatie Beijum (BOB). BOB verzorgt wekelijks een spreekuur en ondersteunt bewoners en bewonersinitiatieven. De betrokkenheid van bewoners bij BOB is een aantal jaren wat afgenomen en neemt nu weer toe en blijft nog steeds een belangrijke speler in Beijum.

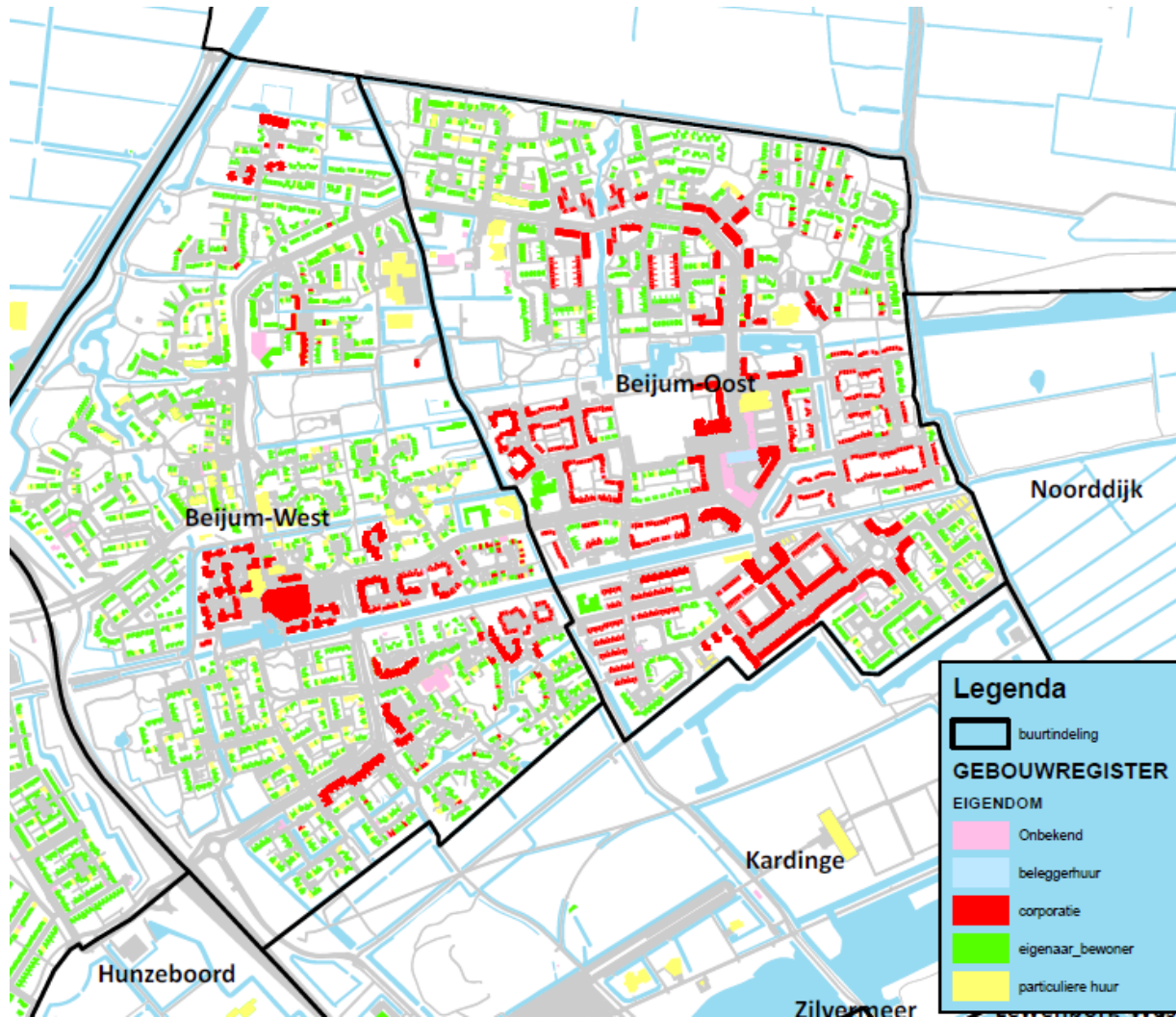
De werkgroep Groene Long is een initiatief van bewoners die zich sterk maakt voor het behoud van de Groene Long, het “park” midden in de wijk. 2 keer per jaar, voeren zij onderhoudswerkzaamheden uit in het “park”. Zij worden/ zijn betrokken bij het maken van een beheerplan voor de Groene Long. Zij maken zich zorgen over de gevolgen van de bezuinigingen en daarmee het onderhoud van het park door de gemeente.

De Sociale Long is sinds 2015 een initiatief van bewoners die zich richt op ontmoeting en verbinding van bestaande en nieuwe initiatieven van wijkbewoners en professionals in de wijk.

Sociale vernieuwing Beijum Oost

In het verleden zijn ook wijkvernieuwingstrajecten gestart in Beijum. In juni 2003 verscheen de startnotitie “Er staat wat op het spel in Beijum-Oost: de aftrap”. Begin 2004 is gestart met de aanpak vanuit het uitvoeringsprogramma “Doen wat nodig is”. Deze tienjarige aanpak heeft zich met name gericht op de sociale vernieuwing in Beijum Oost. Daarnaast zijn vanuit het Nieuw Lokaal Akkoord en in breed overleg met betrokken partijen diverse projecten geïnitieerd. Deze trajecten hebben er toe geleid dat de overlast in de wijk is afgenomen en het gevoel van veiligheid is toegenomen. Uit onderzoek van het SEV naar aanpak en effect Bloemkoolwijken*¹ blijkt er sprake van stabilisatie, de wijk staat er iets beter voor en is niet verder achteruitgegaan maar het gevaar van terugval blijft.

*¹ *Bloemkoolwijken toekomstbestendig maken – maart 2012 (in opdracht van SEV voerde REGIOPLAN een uitgebreide evaluatie uit van de aanpak van negen woonerfwijken)*

Analyse & ambitie

Analyse – wonen en bedrijvigheid

Beijum telt ruim 6000 woningen. Er zijn grote delen met koopwoningen (3211), maar ten opzichte van de andere stadsdelen is er relatief veel corporatiebezit. Opvallend ruime of grote woningen uit het duurdere segment zijn er maar weinig. In Beijum hebben vier corporaties bezit, Nijestee (518), Patrimonium (820), De Huismeesters (1140) en Lefier (103). Patrimonium en De Huismeesters zijn beiden eigenaar van het winkelcentrum Oost. Daarnaast is de gemeente Groningen eigenaar van het gebouw van de bibliotheek. Ook winkelcentrum West kent meerdere eigenaren, ondermeer Ahold, Albert Heijn en de kapsalon. Er zijn een aantal particuliere verhuurders die circa 30 tot 80 woningen in hun bezit hebben. Gemeente Groningen is eigenaar van een aantal panden en woonwagens.

Het merendeel van de woningen van de corporaties heeft energielabel C of D en een zeer klein deel (104) heeft label E of F. Slechts een beperkt deel (348) heeft label B, A of AA. Er ligt dus nog een grote opgave om het woningbezit in 2020 gemiddeld op het oude label B te brengen.

Analyse & ambitie

Plannen en investeringen corporaties

Patrimonium en De Huismeesters

Patrimonium is recentelijk gestart met de nieuwbouw van het Derdengebouw (seniorenwoningen, woningen de Zijlen, huisvesting WIJ-team en buurtaccommodatie) en wil graag extra investeren in de realisatie van seniorenhuisvesting. Voor de korte termijn heeft De Huismeesters concrete plannen om te investeren in duurzaamheid van de woningen en heeft een klein bedrag gereserveerd voor de heerdenaanpak. Patrimonium werkt plannen voor duurzaamheidsmaatregelen uit. De planning is nog onduidelijk. Zij willen daarnaast gezamenlijk met gemeente en overige corporaties investeren in “wooncoaches” die een preventieve rol kunnen spelen bij het voorkomen van huurachterstanden.

Patrimonium heeft nog geen personele capaciteit beschikbaar om mee te doen aan de heerdenaanpak.

Lefier en Nijestee

Lefier en Nijestee hebben voor de korte termijn geen concrete plannen voor investeringen in de woningen, Beijum heeft voor Nijestee geen prioriteit. Hiervoor is vanuit het perspectief van de technische staat van de woningen geen noodzaak en vanuit het perspectief van duurzaamheid hebben andere wijken meer prioriteit. Nijestee wendt het leefbaarheidsbudget aan om actief deel te nemen aan de heerdenaanpak.

Visie toekomstbestendigheid

Zowel Patrimonium als De Huismeesters hebben aangegeven dat het belangrijk is om een plan/visie uit te werken, welke ingrepen in de woningen nodig zijn zodat deze toekomstbestendig zijn. Gelet op de plannen van de corporaties zijn er op de korte termijn beperkte mogelijkheden om overige maatregelen werkzaamheden hierop af te stemmen. Zodra daar meer zicht op is, zullen we dit verder betrekken bij het programma.

Sterktes

- Betrokken bewoners, veel bewonersgroepen rondom initiatieven
- Hoge waardering voor de wijk (bewoners willen oud worden in Beijum)
- WIJ Beijum goed geworteld in de wijk
- Groene woonomgeving (Groene Long)
- Ruim aanbod voorzieningen (winkels, zorg, scholen)
- Veel eengezinswoningen

Zwaktes

- Veel kwetsbare bewoners (armoede, werkloosheid, weinig aandacht voor opvoeding)
- Weinig betrokkenheid bij deel van de bewoners
- Achterstand onderwijs jeugd
- Overlast jongeren
- Onvoldoende geschikte woningen voor ouderen
- Hoge doorstroming Wibenaheerd/Nijestijnheerd
- Groot deel woningen grauwe uitstraling
- Openbare ruimte gedateerd, grijs, weinig kleur, onoverzichtelijk en gesloten
- Matig/verwaarloosd onderhoud
- Winkelpleinen onaantrekkelijk, weinig uitstraling
- Onvoldoende klandizie winkelplein Oost
- Geen aantrekkelijke ontmoetingsplek, horeca
- Weinig bedrijvigheid
- Leegstaand maatschappelijk vastgoed

Analyse & ambitie

Kansen

- Versterken bewonersinitiatieven
- Versterken aanpak armoede, positief opgroeien, gezond oud worden, aanpak jongerenoverlast
- Aanpak woningen (duurzaamheid, levensloop)
- Toevoegen woningen voor ouderen, duurdere koop, starters
- Intensiveren heerdanaanpak
- Versterken beheer openbare ruimte in samenhang met bewonersinitiatieven
- Nagaan mogelijkheden op aantal plekken rigoureuze aanpak ruimtelijke structuur
- Tijdelijke invulling de Wegwijzer en nieuwbouw biedt kans nieuwe invulling, inrichting en functie plein Oost.
- Toevoegen nieuwe functies op locaties leegstaand maatschappelijk vastgoed
- Aanpak winkelpleinen West en Oost
- Plek voor jongeren
- Verbeteren verbinding Kardinges

Bedreigingen

- Toename bewoners die vertrekken bij onvoldoende geschikte woningen en verslechtering kwaliteit openbare ruimte
- Toename kwetsbare groepen
- Onvoldoende financiële middelen om woningen geschikt te maken voor duurzaming en levensloopbestendigheid
- Onvoldoende financiële middelen onderhoud openbare ruimte
- Toename verloedering woonomgeving en desinteresse bewoners
- Onvoldoende prioriteit en financiële middelen voor aanpak winkelplein West en Oost

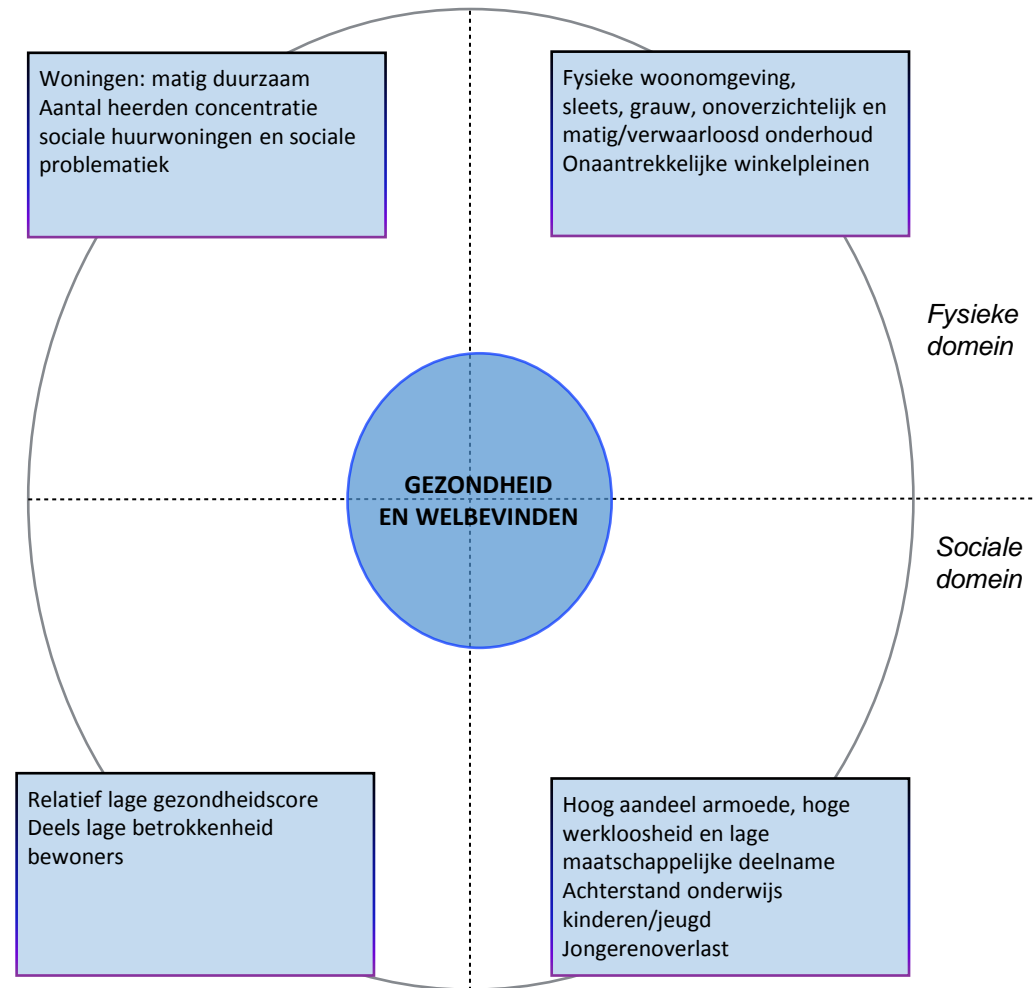
Analyse & ambitie → waarom

Van huidige situatie naar ambitie & aanpak

Beijum viert in 2018 haar 40 jarig bestaan. Beijum is een mooie groene wijk waar veel bewoners prettig wonen. Er zijn diverse bewonersinitiatieven op het gebied van zelfbeheer en het elkaar ondersteunen. Beijum kent echter ook relatief veel bewoners die kampen met armoede, werkloosheid, eenzaamheid, laaggeletterdheid en gezondheidsproblemen. In algemene zin is er vanuit bewoners een relatief hoge hulpvraag en ervaren zij nauwelijks meer regie over hun eigen leven. Veelal concentreert deze problematiek zich in de heerden met een relatief hoge doorstroming en onaantrekkelijke ruimtelijke structuur. Een centrale opgave is om de armoedeproblematiek van deze groep te verminderen, zodat zij ruimte en perspectief krijgen en in staat zijn zelf weer regie te nemen over hun eigen leven. Daarnaast heeft een deel van de jeugd te kampen met achterstand in onder andere onderwijs en sport. Het is wenselijk om gezamenlijk met de scholen en overige organisaties na te gaan wat nodig is om de achterstand te keren

Na 40 jaar is een extra impuls nodig in het fysieke domein; het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte inclusief het vergroten van de aantrekkelijkheid van de winkelpleinen. Evenals een aanpak van de woningen m.b.t. duurzaamheid en toekomstbestendigheid. Investerings op dit vlak dragen bij aan een prettiger woon/leefklimaat. Zorgpunt zijn een aantal heerden met een zeer sterke concentratie van kwetsbare groepen, een hoge doorstroming en een onaantrekkelijke, stenige en anonieme inrichting van de openbare ruimte.

Problematiek en domeinen rondom Beijum

Analyse & ambitie → waarom

In deze heerden trekken de bewoners zonder problemen weg en er komen bewoners met problemen voor terug. Labelling van de woningen draagt slechts tijdelijk /gedeeltelijk bij aan het tegengaan van dit proces.

Het is wenselijk om voor deze heerden en de winkelpleinen “de centrale as langs de Zuidwende” een stedenbouwkundige studie uit te voeren waarbij mogelijke fysieke ingrepen ter verbetering van de wijk worden uitgewerkt.

Tevens is het wenselijk om na te gaan of via andere vormen van woningtoewijzing de concentratie van kwetsbare groepen kan worden doorbroken.

Tenslotte is extra nieuwbouw van (koop)woningen voor senioren/ alternatieve woonvormen en levensloopbestendige woningen wenselijk. Dit draagt bij aan doorstroming in de eengezinswoningen en instroom van nieuwe jonge gezinnen. Ook is nieuwbouw voor starters wenselijk. Er ligt een ruimtelijke opgave om na te gaan wat geschikte potentiële nieuwbouwlocaties zijn.

Analyse & ambitie → waarom

Van problematiek naar maatregelen en actoren rondom Beijum

Ambitie

Uitgangspunt en uitdaging zijn om de fysieke aanpak van de openbare ruimte, de woningen en het overig vastgoed te koppelen en ondersteunend te laten zijn aan de sociale aanpak op het terrein van armoede en meedoen. Kort gezegd is het wenselijk dat alle investeringen in Beijum bijdragen aan het vergroten van de gezondheid en algeheel welbevinden van de Beijumers.

Gezondheid is hier niet het ontbreken van ziekte, maar het vermogen om zoveel mogelijk regie te voeren over eigen lichaam, zorg, thuis, straat, wijk en toekomst. Vanuit dit beginsel willen we verder werken. Het maakt mogelijk dat er brede en effectieve coalities ontstaan. Er komt ruimte voor bewoners, bedrijven (gevestigde en startende), burgerinitiatieven, culturele organisaties, scholen, wetenschappers, kunstenaars, sporters, ondernemers enzovoort. Het maakt ook mogelijk dat we aansluiten op wat er is in plaats van moeten wachten op een 'sturende visie'. Tot slot, en misschien wel het belangrijkste, het maakt mogelijk dat in alle activiteiten in de wijk dit leidend beginsel het verbindend punt is, de samenhang zichtbaar maakt en de uitwisseling tussen projecten en mensen versterkt. Dan ontstaat echte synergie.

3 Doelen en programma

Doelen en programma → hoe + wat

Doelen

Voor Beijum zijn in het projectteam, de klankbordgroep en in overleg met overige stakeholders een viertal concrete doelen met concrete resultaten geformuleerd.

1 Beijum ontwikkelt zich tot een wijk met minder armoede en waarbij meer inwoners meedoen.

Armoede

- Er is een intensieve en duurzame aanpak armoede en meedoen ontwikkeld en uitgevoerd waardoor minder mensen kampen met armoedeproblematiek.
- Er zijn wooncoaches en energiecoaches inzetbaar.
- Er zijn succesvolle experimenten met soepeler regelgeving in de bijstand uitgevoerd.

Werk en Inkomen

- Er is zicht op talent van bewoners. Dit wordt ingezet voor diverse werkzaamheden in de wijk zoals onderhoud groen en is mogelijk een opstap naar betaald werk.
- Het initiatief van de oude videotheek is uitgebouwd tot een wijkbedrijf waarbij bewoners vrijwillig of betaald werkzaamheden uitvoeren op het terrein van onderhoud van de wijk, beheer accommodaties, zorg, horeca, klussen etc.
- Er is een plek waar ZZP'ers kunnen werken.

Partijen:

Gemeente Groningen, corporaties, bewoners, WIJ-team, Lentis, Werkpro, WIJS, ondernemers, zorginstellingen.

2

Beijum ontwikkelt zich tot een aantrekkelijke en duurzame wijk voor jong en oud, die aantrekkingskracht heeft voor nieuwe bewoners en nieuwe bedrijvigheid.

- In 2030 is de verouderde inrichting van de openbare ruimte vernieuwd: uitgangspunten bij de inrichting zijn meer kleur, hipper, transparant, overzichtelijk en verbetering oriëntatie, duurzaam, beter onderhoud, in combinatie met bijdrage aan vergroten gezondheid en ontmoeting.
 - In 2030 is winkelplein Oost een aantrekkelijk ontmoetingsplein met flexibele bestemmingsmogelijkheden. Er zijn diverse zorgfuncties en functies die aansluiten bij de behoeften uit de wijk. Op plein West is de onduidelijke verkeersstructuur en het parkeerprobleem aangepakt.
- Er is een snelle aantrekkelijke en veilige (fiets)route tussen Beijum en de stad en Kardingse.
- Er zijn diverse bewonersinitiatieven gericht op zelfbeheer, ontmoeting en zorg.

Groen

- Beijum is in 2030 een groene wijk waarbij het groen zichtbaar, leefbaar, tastbaar en beheersbaar is.

Doelen en programma → hoe + wat

- De Groene Long is met inzet van bewoners en gemeente een parel van de wijk en goed onderhouden.
- Bewoners zijn actief betrokken bij het onderhoud en nieuwe aanplant.
- Er is op heerdniveau zelfbeheer waarbij gemeente faciliteert.

Wonen en Duurzaamheid

- In 2030 zijn woningen aangepast op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid (nader uitwerken wat dit betekent en maatregelen verder uitwerken in combinatie met aanpassingen in de openbare ruimte).
- Er zijn nieuwe woningen gebouwd voor senioren en overige nader te bepalen doelgroepen zoals mogelijk studenten, starters etc.
- Hoge concentratie van kwetsbare groepen is aangepakt.
- Leegstand maatschappelijk vastgoed is getransformeerd en of vervangen door nieuwbouw voor senioren en overige nader te bepalen doelgroepen zoals studenten, starters etc.

Sport en cultuur

- Er is een regelmatig terugkerend evenement op het terrein van sport en of cultuur.
- In de openbare ruimte zijn op een aantal plekken fitnessstoestellen of overige toestellen /voorzieningen geplaatst die stimuleren/uitnodigen tot beweging en ontmoeting.
- Er is een goede, veilige verbinding met het sportpark Kardingse.
- Er is geëxperimenteerd met soepeler regelgeving voor evenementen die door bewoners worden georganiseerd en bijdragen aan beweging en ontmoeting.

Partijen:

Gemeente Groningen, corporaties, bewoners, WIJ-team, ondernemers, kunstenaars, zorginstellingen, scholen, ontwikkelaars, Groningen woont Slim, BSlim, Huis voor de Sport.

Doelen en programma → hoe + wat

3 Partijen in Beijum ontwikkelen een aanpak voor het vergroten van het perspectief van jeugd, bestrijding van jongerenoverlast en dat jongeren een eigen plek hebben in de wijk.

Jeugd en veiligheid

- Scholen, gemeente, WIJ Beijum werken samen aan het terugdringen van achterstand in het onderwijs.
- Er is door gemeente, WIJ Beijum, politie, jongeren en bewoners een effectieve aanpak ontwikkeld.
- Het Trefpunt (of een andere plek) is een bruisend jongerencentrum.

Partijen:

Gemeente Groningen, WIJ Groningen, jongeren, bewoners, politie, Trefpunt, buurtcentra, Bslim, Huis voor de Sport, scholen.

Participatie

- Er zijn diverse bewonersinitiatieven gericht op ontmoeting, ondersteuning, zorg en inzet van talenten.
- Bewonersorganisaties werken samen in een bewonersplatform.
- Activiteiten vanuit de buurtaccommodaties, organisaties en bewonersgroepen worden op elkaar afgestemd.

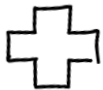
Partijen:

Gemeente Groningen, scholen, bewoners, GGD, Huis voor de Sport, RUG, WIJ Beijum, BSlim, De Wiershoek, Boerderijum, zorginstellingen, buurtaccommodaties

4 Beijum ontwikkelt zich tot een gezonde, veerkrachtige wijk met gemeenschapszin.

Gezondheid

- Het gezondheidsverschil van bewoners in Beijum ten opzichte van het stedelijk gemiddelde is afgenomen.
- Bewoners hebben meer regie over hun eigen leven.
- In de openbare ruimte zijn diverse elementen gericht op bewegen en ontmoeten aangebracht.
- Er zijn een aantal moestuinen die door bewoners worden onderhouden.

Zie ook inrichting openbare ruimte en wonen en sport cultuur bij doelstelling 1.

Doelen en programma → hoe + wat

Opmaat uitvoeringsprogramma

In 2011 is gestart met de heerdenaanpak, een aanpak die uitgaat van ontwikkelend beheren en waarbij gemeente, corporaties, WIJ Beijum, politie en bewoners gezamenlijk fysieke en sociale zaken aanpakken op het terrein van ondermeer inrichting openbare ruimte, verkeersveiligheid, de woningen, jongerenoverlast, betaalbaarheid etc.

Het is de ambitie om deze aanpak te intensiveren en dit te koppelen aan de opgaves van duurzaamheid, armoede, meedoen en gezondheid. Hiervoor is het wenselijk dat een ruimtelijke visie wordt uitgewerkt op basis waarvan ondermeer uitgangspunten voor de inrichting van de openbare ruimte en potentiële nieuwbouwlocaties worden bepaald. Tevens is het wenselijk dat een masterplan op de opgave op gebied van de verduurzaming van de woningen wordt uitgewerkt. Ten aanzien van de woningvoorraad is concreet de opgave dat de woningen van de corporaties in 2021 (dit betreft het merendeel van de woningen van de corporaties) moeten voldoen aan gemiddeld energielabel B en in 2035 energieneutraal en fossielvrij zijn. Hiervoor is een nadere uitwerking van de gewenste investeringen in de woningen noodzakelijk.

Op basis van de ruimtelijke visie en de plannen van de corporaties met betrekking tot de woningen en de sociale problematiek kan worden bepaald welke heerden prioriteit hebben om de komende jaren aan te pakken. Daarnaast is het wenselijk dat er onderzoek komt naar vraag en aanbod van de detailhandel op de beide winkelpleinen in Beijum. Op basis van dit onderzoek kan worden bepaald wat een gewenste ontwikkelrichting is voor winkelplein Oost.

In Beijum gebeurt door WIJ Beijum, gemeente en overige organisaties al veel op het gebied van de aanpak armoede, meedoen en jongerenoverlast. Het streven is om meer samenhang en verbinding in de aanpak en tussen partijen te organiseren, en goed zicht te krijgen op welke aanpak effect sorteert en wat nodig is aan preventie.

Tenslotte wordt een media/communicatiestrategie uitgewerkt waarin de mooie kanten van Beijum worden uitgelicht.

Beijum

Opgaves

1. Beijum ontwikkelt zich tot een wijk met minder armoede en waarbij meer inwoners meedoen.
2. Beijum ontwikkelt zich tot een aantrekkelijke en duurzame wijk voor jong en oud, die aantrekkingskracht heeft voor nieuwe bewoners en nieuwe bedrijvigheid.
3. Partijen in Beijum ontwikkelen een aanpak voor het vergroten van het perspectief van jeugd, bestrijding van jongeren overlast en jongeren hebben een eigen plek in de wijk.
4. Beijum ontwikkelt zich tot een gezonde, veerkrachtige wijk met gemeenschapszin.

PROGRAMMA SOCIAAL

- Aanpak armoede (programma op maat)
- 1 Oude videotheek → wijkbedrijf
- Inzet wooncoach & energiecoach
- Samenhangend aanbod buurt accommodaties
- Aanpak jongerenoverlast
- 2 Sportwijk Beijum (o.a. openstelling Kardinge)
- Digitaal dorpsplein
- Ontwikkeling bewonersplatform
- 3 De Wegwijzer, plek bewonersinitiatieven

PROGRAMMA FYSIEK

- 1 Heerdenaanpak (integraal)
 - a Atensheerd
 - b Godekenheerd
 - c Galkemaheerd
 - d Wibenaheerd en NijensteinheerdOverig nader te bepalen
- Ruimtelijke visie
- 2 Onderzoek / visie aanpak winkelpleinen
 - a West
 - b Oost
- 3 Transformatie maatschappelijk vastgoed
- 4 Nieuwbouw
 - a Derdengebouw *1
 - b Innersdijk
 - c Onnemaheerd
- Energetische maatregelen woningen Huismeesters
- Herinrichting speelplekken
- Initiatieven zelfbeheer bewoners

*1 24 seniorenappartementen, 24 studio's voor jongeren van de Zijlen en buurtaccommodatie

Project	Projectleiding en betrokkenen	Aansluiting op doelstelling Beijum
Heerdenaanpak: Doel: integrale aanpak per heerd inrichting openbare ruimte, maatregelen duurzaamheid woningen, armoede, gezondheid, jongerenoverlast	Gemeente (Projectleiding nader te bepalen) Betrokkenen: Huismeesters, Nijestee, Patrimonium, WIJ Beijum, Energiecoaches, politie, bewoners	-aantrekkelijke en duurzame wijk -armoede en meedoen -aanpak jongerenoverlast -gezonde wijk en gemeenschapszin
Analyse en visie ontwikkeling detailhandel/functies Winkelpleinen (in afstemming met ruimtelijke visie). In januari wordt opdracht verstrekt aan een extern bureau voor analyse en visie winkelpleinen Oost en West. Ondernemers participeren in klankborggroep	Gemeente Ruimtelijke Economie (projectleiding) , ondernemers, Huismeesters en Patrimonium	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Stedenbouwkundige studie (in afstemming met visie op functie winkelpleinen). Vraagstukken: wat zijn wenselijke maatregelen inrichting openbare ruimte, wat zijn wenselijke stedenbouwkundige ingrepen, wat zijn potentiële nieuwbouwlocaties. Begin 2018 wordt een excursie georganiseerd (aantal aansprekende voorbeelden in den lande) van andere zogenaamde bloemkoolwijken. Deelnemers zijn projectteam en klankbordgroep bewoners.	Gemeente, corporaties, bewoners	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Uitwerken plan van aanpak winkelpleinen West en Oost op basis van resultaat onderzoek detailhandel/functies Winkelpleinen en ruimtelijke visie	Gemeente, ondernemers, corporaties, bewoners	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Transformatie en/of nieuwbouw voormalig schoolgebouw Isebrandtheerd, de Expeditie aan de Wibenaheerd en de Kleihorn aan de Fultsemaheerd t.b.v. wonen (senioren, starters) en wenselijke maatschappelijke functie	Gemeente en nader te bepalen ontwikkelaar (s)	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Herinrichting speelplekken	WIJ Beijum, BOB, sociale Long, bewoners, gemeente	-aantrekkelijke en duurzame wijk -gezonde en veerkrachtige wijk
Nieuwbouw Deringebouw, 24 seniorenappartementen 24 studio's voor hulpbehoevende jongeren van de Zijlen en inrichting openbare ruimte	Patrimonium, de Zijlen, Zorggroep Groningen, Gemeente, bewoners, WIJ Beijum, BOB	-aantrekkelijke en duurzame wijk -armoede en meedoen
Nieuwbouw verpleeghuis Innersdijk	Zorggroep Groningen, Patrimonium, De Zijlen, Gemeente, bewoners, BOB	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Nieuwbouw Onnemaheerd	Ontwikkelaar, Gemeente, omwonenden	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Verbeteren fietspad Beijum naar Kardinge	Gemeente, bewoners	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Buurtconciërges, schoonmaakservice	Huismeesters, Nijestee, Patrimonium, Werkpro	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Diverse initiatieven zelfbeheer bewoners	Bewoners, WIJ Beijum, gemeente	-aantrekkelijke en duurzame wijk -gemeenschapszin
Uitwerken meerjarige beheerplannen openbare ruimte	Gemeente, bewoners	-aantrekkelijke en duurzame wijk

Project	Gemeente	Overige partijen
Heerdenaanpak: 2017 en 2018 -uitvoering Atensheerd en Godekenheerd 2017 en 2018 -planontwikkeling Galkemaheerd 2018 -planontwikkeling Wibenaheerd en Nijesteinheerd 2019 en verder nader uitwerken	- 2017-2018 € 405.000 herinrichting Atensheerd uit gebiedsprogramma 2016-2017 - 2017 en 2018 € 250.000 Herinrichting Godekenheerd uit gebiedsprogramma - 2017 en 2018 € 250.000 planontwikkeling en uitvoering Galkemaheerd uit gebiedsprogramma - 2018, 2019, € 750.000 voor planontwikkeling en uitvoering Wibenaheerd en Nijesteinheerd en nader te bepalen heerden uit reserve SIF (deze investeringen zijn gereserveerd middels een meerjarenafspraak in de gemeentelijke begroting van 2017)	Huismeesters: diverse financiële investeringen onderhoud en beheer groen en verfraaiingen aan de gevel en buurt pand Nijestee: € 34.000 (afsluiten portieken Godekenheerd)
Onderzoek/visie detailhandel/functies Winkelpleinen	Opgenomen in programma ruimtelijke economie 2018 en € 25.000, uit gebiedsprogramma	
Stedenbouwkundige studie (in afstemming met visie op functie winkelpleinen)	€ 25.000 uit gebiedsprogramma	
Uitwerken plan aanpak winkelpleinen West en Oost op basis van resultaat onderzoek detailhandel/functies winkelpleinen en ruimtelijke visie	€ 50.000,- ongedekt	
Transformatie en of nieuwbouw van voormalig schoolgebouw Isebrandtheerd, de Expeditie aan de Wibenaheerd, en de Kleihorn aan de Fultsemaheerd t.b.v. wonen (senioren, starters) en wenselijke maatschappelijke functie	PM	
Herinrichting speelplekken	Uit gebiedsprogramma	
Nieuwbouw Deringebouw, 24 seniorenappartementen 24 studio's voor hulpbehoevende jongeren van de Zijlen en inrichting openbare ruimte	€ 241.000 voor inrichting openbare ruimte uit Transitie maatschappelijk vastgoed	
Nieuwbouw verpleeghuis Innersdijk		
Nieuwbouw Onnemaheerd		
Verbeteren fietspad Beijum naar Kardingje		
Buurtconciërges, schoonmaakservice		
Zelfbeheer bewoners		
Uitwerken meerjarige beheerplannen openbare ruimte		

Doelen en programma → hoe + wat

Sociaal 2018

Project	Betrokkenen	Aansluiting op doelstelling Beijum
Uitwerken op maat programma aanpak armoede en meedoen. Uit een nadere analyse van de armoedeproblematiek blijkt dat een deel van de doelgroep onvoldoende in beeld is, de diverse beschikbare gemeentelijk regelingen onvoldoende bekend zijn en dat er door de verschillende instellingen onvoldoende wordt samengewerkt. In een aparte projectgroep wordt een programma op maat uitgewerkt om dit op een andere wijze aan te pakken en te organiseren.	Gemeente, WIJ Beijum, Werkpro, scholen, bewoners, overig	-minder armoede en meedoen -gezonde en veerkrachtige wijk
Opzetten Zomerschool	Gemeente, Scholen, WIJ Beijum en nader te bepalen organisaties	- gezonde en veerkrachtig wijk
Verkenning pilot/experiment met alternatieve woningtoewijzing ter voorkoming concentratie kwetsbare groepen	Gemeente en woningcorporaties	- gezonde en veerkrachtige wijk
Verkennen inzet wooncoaches in combinatie met inzet energicoaches	Woningcorporaties, gemeente, WIJ Beijum	-minder armoede en meedoen
Uitwerken mogelijkheden uitbouwen oude videotheek tot een wijkbedrijf	Werkpro, gemeente, WIJ Beijum, Patrimonium	-minder armoede en meedoen -gezonde en veerkrachtige wijk
Energiemarkt?	Buurtkracht, Groningen Woont slim,	-aantrekkelijke en duurzame wijk
Uitwerken samenhangend en aanvullend aanbod van activiteiten in de buurtaccomodaties in Beijum	Buurtaccomodaties, bewonersgroepen, gemeente, WIJ Beijum	-minder armoede en meedoen -gezonde en veerkrachtige wijk -gemeenschapszin
Aanpak jongerenoverlast met inzet van straatcoaches en plus/min methodiek	Gemeente, politie, Veiligheidshuis WIJ Beijum (regiegroep jongerenoverlast)	-aanpak jongerenoverlast
Onderzoek mogelijkheden versterking functie Trefpunt als jongeren centrum	Trefpunt, Gemeente, WIJ Beijum, jongeren	-aanpak jongerenoverlast
Sportwijk Beijum; openstelling sportpark Karding en samenwerking (sport)instellingen	Huis voor de Sport, WIJ Beijum, sportinstellingen, scholen, gemeente, bewoners	-gezonde en veerkrachtige wijk -aanpak jongerenoverlast -meedoen
Online Wijkplatform voor en door Beijumers	Communtiy BIJhem, BOB, Groene Long, Sociale Long	-meedoen
Samenwerken bewonersorganisaties in Bewonersplatform	BOB, Groene Long, Sociale Long, Wij Beijum	-aantrekkelijke en duurzame wijk -gemeenschapszin
Monitoring gezondheid	Studenten RUG	-gezonde en veerkrachtige wijk

Doelen en programma → hoe + wat

Investerings 2018

Project	Gemeente	Overige partijen
Uitwerken op maat programma aanpak armoede en meedoen	€ 100.000,- uit het gebiedsprogramma	
Verkenning pilot/experiment met alternatieve woningtoewijzing ter voorkoming concentratie kwetsbare groepen	PM	
Opzetten Zomerschool	PM	
Inzet wooncoaches en energiecoaches	PM	
Uitwerken mogelijkheden uitbouwen oude videotheek tot een wijkbedrijf	€ 50.000,- ongedekt	
Energiemarkt?	PM	
Uitwerken samenhangend en aanvullend aanbod van activiteiten in de buurtaccomodaties in Beijum	€ 50.000,- ongedekt	
Aanpak jongerenoverlast met inzet van straatcoaches en plus/min methodiek	€ 50.000,- uit het gebiedsprogramma	
Onderzoek mogelijkheden versterking functie Trefpunt als jongerencentrum	€ 50.000,- ongedekt	
Sportwijk Beijum; openstelling sportpark Kardinge en samenwerking (sport)instellingen		Subsidie rijk
Digitaal dorpsplein	Bijdrage gebiedsprogramma	
Ontwikkeling Bewonersplatform	PM	
Monitoring gezondheid	PM	

4 Aanpak en organisatie

Projectorganisatie

Aanpak

Projectteam

Er is een projectteam ingesteld onder leiding van de projectleider wijkvernieuwing. In het projectteam is afgelopen periode de analyse, opgave en stip op de horizon en aanzet uitvoeringsprogramma bepaald. De taak van het projectteam is:

- aansturen en bewaken van het proces om te komen tot stip op de horizon en meerjarig uitvoeringsprogramma wijkvernieuwing
- voorbereiden stukken besluitvorming zoals meerjarig uitvoeringsprogramma wijkvernieuwing ten behoeve van coördinatieoverleg wijkaanpak en leefbaarheid, college, raad etc.
- zorgen voor verbinding; verbinding van de eilandjes
- zorgen voor samenhang
- waken voor de uitvoering
- uitvoering van de afzonderlijke projecten is geen taak van het projectteam maar gebeurt in afzonderlijke project/werkgroepen.

Deelnemers projectteam:

- o Gebiedsmanager gemeente
- o Manager WIJ Beijum
- o Opbouwwerker WIJ Beijum
- o Wijkcoördinator Huismeesters
- o Wijkcoördinator Nijestee
- o Wijkopzichter Patrimonium
- o Beleidsadviseur DMO gemeente
- o Beleidsadviseur Ruimte en Wonen gemeente
- o Projectleider wijkvernieuwing
- o Projectsecretaris wijkvernieuwing

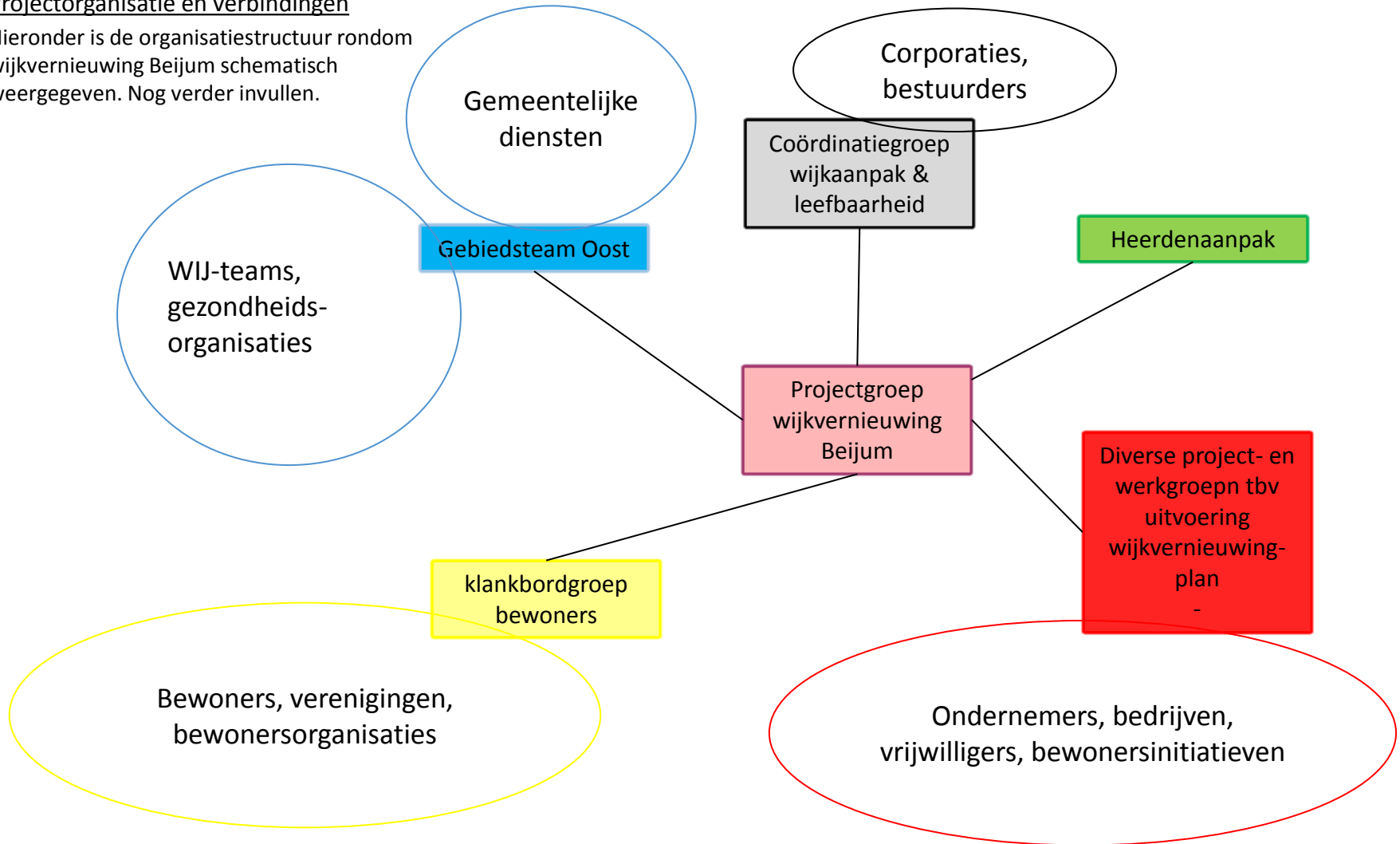
Klankbordgroep Bewoners.

Daarnaast is de analyse, de opgave en stip op de horizon en aanzet uitvoeringsprogramma met een klankbordgroep vanuit de bewoners besproken. In de klankbordgroep nemen vertegenwoordigers van BOB, Groene Long en Sociale Long deel. De klankbordgroep wil in de volgende fase gezamenlijk met het projectteam de communicatie met de wijkbewoners over de wijkvernieuwing organiseren.

Aanpak

Projectorganisatie en verbindingen

Hieronder is de organisatiestructuur rondom wijkvernieuwing Beijum schematisch weergegeven. Nog verder invullen.

Communicatie en besluitvorming

Aanpak

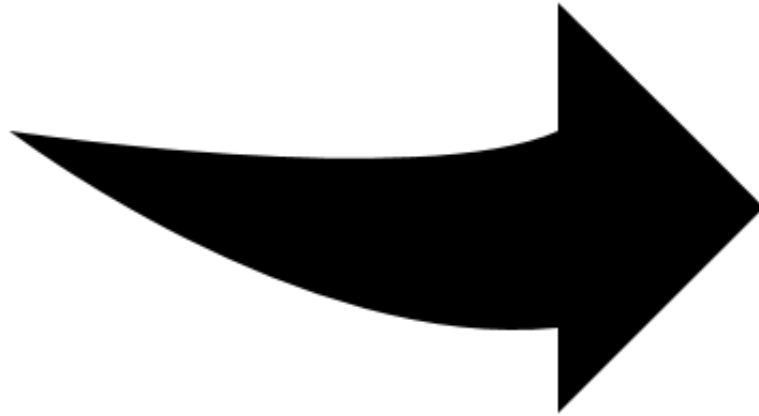
Er heeft tot nu toe nog geen uitgebreide communicatie over wijkvernieuwing plaatsgevonden. Tijdens een inloopbijeenkomst van de Sociale Long op 12 oktober zijn bewoners uitgenodigd om mee te praten over de opgaves en doelstellingen van wijkvernieuwing.

Begin 2018 worden gezamenlijk met BOB, Sociale Long en Groene Long een aantal inloopbijeenkomsten georganiseerd over het wijkvernieuwingsplan. Uitgangspunt is om hierbij aan te sluiten bij bijeenkomsten en activiteiten die al plaatsvinden zoals markten, braderieën etc. Daarnaast is uitgangspunt voor de communicatie en participatie in het vervolgtraject dat bewoners en overige belanghebbenden zoals ondernemers, scholen etc., actief betrokken zijn bij de uitwerking van het uitvoeringsprogramma op heerdniveau, uitwerken visie en aanpak winkelpleinen etc.

Tenslotte wordt een media/communicatiestrategie uitgewerkt waarin de mooie kanten van Beijum worden uitgelicht.

Meedoen kan door verschillende bewoners op verschillende momenten en op verschillende manieren ingevuld worden. Deze verschillende manieren van meedoen zijn:

(Nog) niet mee kunnen denken	• Is nog niet bereikt• Is niet gemotiveerd• Heeft belemmeringen (taal/tijd/fysiek/psychisch)
Meedenken	• Heeft een <i>idee/mening</i> en wil graag meedenken.• Hoeft niet altijd verder actief mee te praten, mee te beslissen of mee te doen.
Meepraten	• Wil graag <i>betrokken</i> zijn bij planvorming en wil graag actief meepraten.• Hoeft niet altijd verder mee te beslissen of mee te doen.
Meebeslissen	• Wil graag <i>invloed</i> hebben op eindresultaat.• Vaak ook degenen die ook meepraten.• Hoeft niet altijd verder actief mee te doen.
Meedoen	• Kan degene zijn die in vorige fases ook heeft mee gepraat en/of mee besloten. Dit hoeft echter niet.• Wil graag actief meedoen, dit kan <i>eenmalig</i> in een project zijn of zelfs <i>structureel</i>.

5 Vervolg

Planning

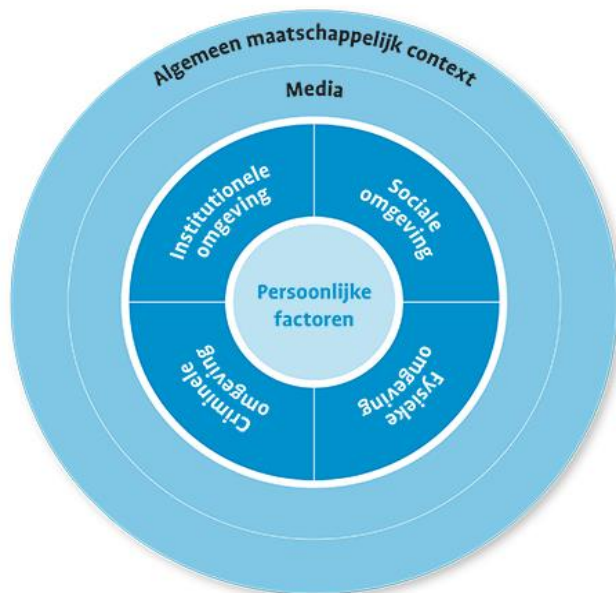
Onderstaand een planning op hoofdlijnen.
Deze wordt nog meer in detail uitgewerkt.

Wat	Wanneer	Aandachtspunt
Verder uitwerken uitvoeringsprogramma en investeringen in concrete projecten en bespreken met overige betrokken partijen in de wijk. Instellen project/werkgroepen etc.	januari - mei 2018	
Plan van aanpak en uitvoeringsprogramma in Bestuurlijk Overleg	11 januari 2018	
Plan van aanpak en uitvoeringsprogramma in B&W	16 Januari 2018	
Plan van aanpak Wijkvernieuwing in raadscommissie en Raad	7 en 21 Februari 2018	
Inloopbijeenkomsten	Februari en maart 2018	
Uitvoering projecten	2018 en verder	

Veiligheid als onderdeel van de aanpak van wijkvernieuwing

De gemeenteraad heeft tijdens het voorjaarsdebat 2017 een motie aangenomen “wijkgericht inzicht in veiligheid”, onder verwijzing naar het (relatief) hoge percentage onveiligheidsgevoel onder inwoners in een aantal wijken in Groningen. We kiezen er voor om aan te sluiten bij de geprioriteerde wijken.

Als we het veiligheidsgevoel in deze wijken willen versterken, zal dit onderdeel moeten zijn van de gebiedsgerichte aanpak. Het veiligheidsgevoel wordt namelijk opgebouwd uit verschillende elementen, waarvan (objectieve) veiligheid slechts een onderdeel is. De figuur hieronder geeft dat goed weer.

Bron: Eysink Smeets, 2013

Het veiligheidsgevoel dat wordt ervaren wordt beïnvloed door persoonlijke factoren en algemeen maatschappelijke ontwikkelingen; op beide hebben we als overheid en instellingen geen invloed. Als het gaat om de leefomgeving zijn vier factoren te onderscheiden: de criminele omgeving, de sociale omgeving, de fysieke omgeving en de institutionele omgeving. Deze worden hieronder kort toegelicht (bron: Eysink Smeets, 2013):

- de criminele omgeving: hier gaat het om de vraag in welke mate sprake is van criminaliteit, overlast, onbetamelijkheden of ander gedrag dat mensen als bedreigend ervaren;
- de sociale omgeving: hier gaat het om de sociale kwaliteit van de omgeving, waarbij (stabiliteit van) de bevolkingssamenstelling, al dan niet conflicterende leefstijlen, sociale cohesie en zogenaamde ‘publieke familiariteit’ belangrijke aspecten zijn. Nederlands onderzoek liet zien dat de positieve werking die een hoge mate van sociale kwaliteit op de veiligheidsbeleving kan hebben even zwaar telt als de negatieve werking die uitgaat van criminaliteit en overlast;
- de fysieke omgeving: de mate waarin die omgeving overzichtelijk, eenduidig en attractief is
- de institutionele omgeving: de mate waarin organisaties die van belang zijn voor de veiligheid en leefbaarheid geloofwaardig aan die veiligheid werken en daarbij merkbaar oog hebben voor de problemen en behoeften van de inwoners. Ook publiek leiderschap vormt hiervan een belangrijke component.

Zoals uit het model blijkt spelen ook de media een rol, maar het blijkt dat die vooral van invloed is op ons beeld van veiligheid elders (dan onze eigen woonomgeving).

Deze inzichten leren ons dat we het veiligheidsgevoel alleen maar succesvol kunnen beïnvloeden, als we dit integraal en binnen de gebiedsgerichte aanpak oppakken. Het verbeteren van objectieve veiligheidscijfers kan daaraan bijdragen, maar alleen wanneer ook geïnvesteerd wordt op de andere onderdelen die een rol spelen bij de totstandkoming van het veiligheidsgevoel. Dat gebeurt binnen het gebiedsgericht werken.

Algemene aandachtspunten

In onze analyses zien we een aantal algemene aandachtspunten, waarin Beijum (relatief) achterblijft bij het 'stadsgemiddelde'. Het gaat veelal om thema's gerelateerd aan leefbaarheid in de wijken en gaat niet zozeer om objectieve veiligheid. Het gaat om de volgende thema's;

- Sociale samenhang in de wijk;
- Verloedering van de wijk;
- De mate waarin overlast wordt ervaren;
- De mate waarin overlast door omwonenden wordt ervaren;
- De mate waarin de woonomgeving wordt schoongehouden;

Daarnaast zien we een aantal aandachtspunten die gerelateerd zijn aan (objectieve) veiligheid, namelijk;

- Mishandeling
- Diefstal uit woning
- Jeugdoverlast
- Onveiligheidsgevoel
- Diefstal uit auto

Aansluiting gebiedsgericht werken

De verwezenlijking en / of versterking van deze aandachtspunten zal een plek krijgen binnen het gebiedsgericht werken. Op thema's als verloedering en sociale samenhang wordt via andere activiteiten binnen het programma al geïnvesteerd. We zullen moeten afwegen in hoeverre hier nog flankerende inspanningen noodzakelijk zijn. Op de andere onderdelen zullen we nader uitwerken welke activiteiten of projecten we zullen ontwikkelen om een impuls te geven.